

АКЦИОНИ ПЛАН
ЗА СПРОВОЂЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА ОБРАЗОВАЊА ОДРАСЛИХ
У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ, ЗА ПЕРИОД 2009-2010. ГОДИНА

1. УВОД

Влада је, на седници од 28. јануара 2006. године, усвојила Стратегију развоја образовања одраслих у Републици Србији (у даљем тексту: Стратегија).

Акционим планом за спровођење Стратегије развоја образовања одраслих у Републици Србији (у даљем тексту: Акциони план), утврђују се мере и активности за остваривање приоритета и циљева постављених Стратегијом и то за период од две године: 2009-2010. година. Такође, Акциони план садржи и индикаторе за праћење резултата (фазних и финалних) и процену укупне успешности његове реализације.

Као и приликом израде Стратегије, тако су и приликом израде Акционог плана, као једна од полазних основа уважавана следећа међународна документа у области образовања и учења одраслих:

- Хамбуршка декларација о учењу одраслих, UNESCO (Fifth International Conference on Adult Education/Confinteа V/, „Adult Learning: A Key for the Twenty-First Century”, A UNESCO Conference in Cooperation with International Partner, Hamburg, Germany, 14-18 July 1997;
- Меморандум о доживотном учењу Европске комисије (A Memorandum on lifelong learning, Commission of the European Communities, Brussels, 2000);
- Дакарски оквир деловања – образовање за све (Dakar Framework for Action, „Education for All: Meeting our Collective Commitments”, Dakar, 2000);
- Европски простор доживотог учења (Communication from the Commission, Making a Education area of Lifelong learning a Reality, 21 november 2001, ED DG for Employment and Social Affairs, Comm (2001), 678 Final);
- Копенхагеншка декларација (Declaration of the European Ministers of Vocational Education and Training, and the European Commission, convened in Copenhagen on 29 and 30 November 2002, on enhanced European cooperation in vocational education and training „The Copenhagen Declaration”, 2002);
- Декада образовања за одрживи развој (UN Decade of Education for Sustainable Development, Resolution of the 65th General Meeting of the German Commission for UNESCO (DUK), Bonn, 7th July 2005.

Садржајем Акционог плана уважаване су мере и активности које се односе на образовање одраслих, а које су саставни делови акционих планова намењених остваривањима других стратегија које је, такође, усвојила Влада (које се односе на запошљавање и стратегију привредног развоја). Пре свега је реч о следећа два акциона плана:

- Национални акциони план запошљавања за период 2006-2008. година;
- Акциони план Националне стратегије привредног развоја Републике Србије, 2006-2012. година.

Мере и активности у Акционом плану израђене су и на основу одређених статистичких показатеља и исказаних препорука. Између осталих, посебна пажња је посвећена подацима о писмености и школској спреми становништва у Републици Србији, на основу последњег пописа становништва, обављеног 2002. године¹. На тај

¹ Биљана Станковић, „Образовне карактеристике становништва”, у „Становништво и домаћинства Србије према попису 2002. године”, Горан Панев (ур), Републички завод за статистику, Институт

начин је приликом планирања узимано у обзир да и поред тенденције смањивања удела броја неписмених у укупном становништву (од 10 година и старијих), он износи 3,5%.² Овом ваља придодати и податак да грађани старији од 15 година, који имају непотпуну основну школу (од првог до трећег разреда основне школе, затим од четвртог до седмог), као и потпуно основно образовање, чине 45,8% популације Републике Србије.³ Реч је о становништву које нема занимање.

Када се ниво образовања доведе у везу са незапосленošћу, поред низа других података налазе се и они који показују да је стопа незапослености највећа код особа са средњим нивоом образовања (24,2%), као и код оних са основним образовањем (21,0%).⁴

Резултати Анкете о животном стандарду из 2002. године показују да је 69% сиромашног становништва у Републици Србији са завршеном основном или недовршеном средњом школом. Међу особама са високим образовањем тај проценат је знатно нижи и износи 2%.⁵ Управо из ових података аутори „Првог извештаја о имплементацији Стратегије за смањење сиромаштва у Србији” изводе закључак о значају образовања за смањење сиромаштва у нашој земљи.

Тај закључак је још више наглашен у „Другом извештају о имплементацији ССС у Србији – Први нацрт”, у коме се каже: „Ако би се остварила *Стратегија развоја образовања одраслих* била би један од најефикаснијих инструмената за смањење сиромаштва у Србији, јер су делови популације чије образовање је предвиђено тим документом извор и класичног и новог сиромаштва.”⁶

Значај образовања одраслих наглашен је и у другим бројним документима и материјалима који су од стратешког значаја за Републику Србију. Ова чињеница се одразила и на основно опредељење приликом израде Акционог плана, да се образовање одраслих посматра као инструмент и друштвеног и личног развоја.

Као што је Стратегија развоја образовања одраслих компатибилна са Стратегијом развоја стручног образовања у Републици Србији, тако је и овај план тесно повезан са Акционом планом за реализацију Стратегије развоја стручног образовања.

Под образовањем одраслих у Акционом плану се, као и у Стратегији, подразумева друштвена делатност и процес задовољавања образовних потреба одраслих људи без обзира на институционалну организацију, садржај, ниво и коришћене методе. У оперативном и практичном смислу образовање одраслих обухвата „све формалне и неформалне облике образовања намењене старијим од 18 година који немају статус ученика, односно студента”.⁷

Акционим планом дефинишу се четири основна приоритета, који представљају „оптимални минимум” за успостављање савременог и ефикасног система образовања одраслих. Ти приоритети су следећи:

1. даљи развој законске, концептуалне, стратешке, организационе и институционалне основе за успостављање ефикасних начина партиципације социјалних партнера у образовању одраслих;

друштвених наука Центар за демографска истраживања, Друштво демографа Србије, Београд, 2006, стр. 155-178

² Ибидем, стр. 155

³ Ибидем, стр. 170

⁴ Национални акциони план запошљавања за период 2006-2008, стр. 8

⁵ Први извештај о имплементацији Стратегије за смањење сиромаштва у Србији, Влада Републике Србије, 2005, стр. 68

⁶ „Други извештај о имплементацији ССС у Србији – Први нацрт”,

<http://www.prsp.sr.gov.yu/vest.jsp?id=265>

⁷ Стратешки правци у развоју образовања одраслих, Министарство просвете и спорта, Београд, 2002, стр. 314

2. формирање организационе и кадровске основе за успостављање дистрибуције надлежности и одговорности за образовање одраслих међу релеватним министарствима;

3. стварање основа за и подстицање развоја разноврсних програмских опција, уз унапређивање доступности образовања одраслих;

4. даљи развој финансијске и системске основе за унапређивање капацитета и квалитета образовања и обуке одраслих.

Међу носиоцима активности за спровођење Акционог плана наведен је велики број актера, чиме је, између осталог, прокламовано и подржано социјално партнерство у развоју образовања одраслих у Републици Србији.

2. Мере и активности за спровођење Стратегије, за период 2009-2010. година

Приоритет	Циљеви	Конкретне мере и активности	Индикатори	Носиоци активности и надлежни органи и организације	Учесници	Временски оквир
<p>Приоритет 1: <i>Даљи развој законске, концептуалне, стратешке, организационе и институционалне основе за успостављање ефикасних начина партиципације социјалних партнера у образовању одраслих</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Израда законодавне, концептуалне и стратешке основе за успостављање ефикасних начина партиципације социјалних партнера у образовању одраслих Израда организационе и институционалне основе за успостављање ефикасних начина партиципације социјалних партнера у образовању одраслих 	<p>1. Израда законске регулативе за оснивање и успостављање рада Националног савета за стручно образовање и образовање одраслих и отпочињање рада Савета</p>	<p>Успостављена законска основа за оснивање и успостављање рада Националног савета за стручно образовање и образовање одраслих</p> <p>Национални савет за стручно образовање и образовање одраслих функционише</p>	МП	МФ, МРСП, МЕРР, НССО, репрезентативна УП, репрезентативни синдикати, ПК, НПС, СЕС	2009-2010.
		<p>2. Припрема и усвајање Стратегије развоја социјалног партнерства у области стручног образовања и образовања одраслих</p>	<p>Усвојена Стратегија развоја социјалног партнерства у области стручног образовања и образовања одраслих</p>	МП	МФ, МРСП; МЕРР, репрезентативна УП, НССО, ПК, НПС, СЕС	2009.

		3. Унапређење законске регулативе за рад локалних савета за запошљавање ради проширивања делатности у подручју образовања одраслих и развоја људских ресурса	Унапређена законска регулатива за рад локалних савета за запошљавање ради проширивања делатности у подручју образовања одраслих и развоја људских ресурса	МП, органи јединица локалне самоуправе	МФ, МРСП МЕРР, репрезентативна УП, репрезентативни синдикати, ПК, СЕС	2009 - 2010.
	• Унапређивање законске регулативе у погледу доживотног учења	4. Припрема и доношење Закона о образовању одраслих и одговарајућих подзаконских аката	Донет Закон о образовању одраслих, као и одговарајућа подзаконска акта	МП	МФ, МРСП МЕРР, репрезентативна УП, репрезентативни синдикати, ПК, НССО	2009.
Приоритет 2: <i>Формирање организационе и кадровске основе за успостављање дистрибуције надлежности и одговорности за образовање одраслих међу одговарајућим министарствима</i>	• Развој капацитета за управљање и подршку образовању одраслих	5. Систематизовани послови из области образовања одраслих у Министарству просвете, као и у Министарству економије и регионалног развоја.	Ефекти реализованих активности из области образовања одраслих	МП, МЕРР		2009.

	<ul style="list-style-type: none"> Унапређивање модела и механизма финансирања програма образовања одраслих 	6. Предлог измена модела финансирања и финансијског управљања институцијама и програмима образовања одраслих (веза IV, 16)	Ефекти активности и рада институција финансираних по унапређеном моделу	МП, МЕРП		2009.
<p>Приоритет 3: Унапређивање доступности образовања одраслих, кроз развој стандарда за институције и програме, предвиђа уважавање стандарда који се односе на укључивање у образовање маргинализованих група</p>	<ul style="list-style-type: none"> Стварање широке мреже институција и организација за образовање одраслих 	7. Формирање стандарда за рад институција и организација у области образовања одраслих и успостављање процедуре акредитације институција и организација у области образовања одраслих	Дефинисани и промовисани стандарди за рад институција и организација у области образовања одраслих и успостављена процедура акредитације институција и организација у области образовања одраслих	МП	НССО, Центар за акредитацију, репрезентативна УП	Друга полупина 2009 - прва половина 2010
		8. Мониторинг и консолидација стандарда за рад институција и организација у области образовања одраслих и процедуре акредитације институција и организација у области образовања одраслих	Спроведен мониторинг и консолидовани стандарди за рад институција и организација у области образовања одраслих и процедуре акредитације институција и	Центар за акредитацију		2010.

			<p>организација у области образовања одраслих</p> <p>Стандради и процедура у функцији</p>			
		9. Формирање три нова центра за континуирано образовање одраслих и отпочињање рада центара	<p>Три нова центра за континуирано образовање одраслих формирана и отпочела са радом</p> <p>Три нова центра остварују континуирану делатност у области образовања одраслих</p>	МП, Центар за акредитацију	локални савети за запошљавање	2009 - 2010.
	<ul style="list-style-type: none"> • Стварање предуслова за развој и развој савремених програма основног образовања одраслих: програма припреме за испуњење стандарда основног општег образовања и интегрисаних (радно оријентисаних) програма основног образовања и обуке 	10. Развијање регионалних планова описмењавања и основног образовања одраслих, као део функционализације образовања одраслих	Резвијени регионални планови описмењавања и основног образовања одраслих	МП	МОиС, Агенција за стручно образовање и образовање одраслих, Локални савети за запошљавање	2009.
		11. Спровођење регионалних планова описмењавања и основног образовања одраслих	Описмењавање и основно образовање одраслих се реализује на основу регионалних планова	МП	МОиС, Агенција за стручно образовање и образовање одраслих	2010 и даље

		12. Развијање стандарда основног образовања одраслих и тестова за проверу њихове испуњености	Развијени и промовисани стандарди основног образовања одраслих Направљени тестови за проверу испуњености стандарда основног образовања одраслих	Завод за вредновање квалитета, МП		2009 и даље
		13. Развој програма припреме одраслих за досезање стандарда основног образовања одраслих и огледна реализација програма	Развијени и промовисани програми припреме одраслих за досезање стандарда основног образовања одраслих Отпочета фаза огледне реализације програма Реализован већи број програма припреме одраслих за досезање стандарда основног образовања одраслих	МП, ЗУОВ		2009 и даље.
		14. Развој методологије за интегрисање програма стручног образовања у програме основног образовања одраслих (програми функционалног основног образовања) и отпочињање	Развијена методологија за интегрисање програма стручног образовања у програме основног	МП, Агенција за стручно образовање и образовање одраслих		2009 - 2010.

		њихове реализације	образовања одраслих (2009) Отпочета фаза огледне реализације програма Релизован већи број интегрисаних (радно оријентисаних) програма основног образовања одраслих			
	<ul style="list-style-type: none"> Развој програма стручног образовања и обуке: програма иницијалног стручног образовања, програма за тржиште рада (са програмима кључних компетенција/персоналних квалификација), програма континуираног образовања и програма образовања за заштиту животне средине и одрживи развој 	15. Развој модуларних програма стручног образовања одраслих на основу истраживања потреба тржишта рада, успостављање прогноза на тржишту рада, потреба послодаваца и планова развоја образовних институција	Развијен и реализован већи број модуларних програма стручног образовања одраслих, пројектованих на основу истраживања потреба тржишта рада	Агенција за стручно образовање и образовање одраслих, МП	МЕРР, репрезентативна УП, НССО	2009 и даље
Приоритет 4: <i>Даљи развој финансијске и системске основе за унапређивање капацитета и квалитета образовања и обуке одраслих</i>	<ul style="list-style-type: none"> Успостављање система финансирања образовања одраслих 	16. Развијање система финансирања образовања одраслих и пројектовање процедуре успостављања његовог функционисања	Развијен и успостављен систем финансирања образовања одраслих	МФ, Агенција за стручно образовање и образовање одраслих	МП	2009.

	<ul style="list-style-type: none"> Утврђивање стандарда образовања и обука одраслих 	17. Развијање стандарда за: програме; наставнике, инструкторе и организаторе образовања и обука; наставе; оцењивања и евалуације, мониторинг и консолидација стандарда	<p>Развијени и промовисани стандарди за: програме; наставнике, инструкторе и организаторе образовања и обука; наставу; оцењивање и евалуацију</p> <p>Обављен мониторинг стандарда и након консолидације стандарди стављени у функцију</p>	НССО, Агенција за стручно образовање и образовање одраслих	Центар за акредитацију	2009 - 2010.
	<ul style="list-style-type: none"> Успостављање система акредитације и сертификације 	18. Формирање Центра за акредитацију носилаца програма и програма	Формиран Центар за акредитацију носилаца програма и програма и отпочео са радом	МП, Агенција за стручно образовање и образовање одраслих	репрезентативна УП, МЕРР	2009.
		19. Развијање методологије за акредитацију програма образовања одраслих и процедуре за акредитацију, мониторинг и консолидација методологије и процедуре	<p>Развијена методологија за акредитацију носилаца програма и програме</p> <p>Обављен мониторинг методологије и процедуре акредитације и извршена консолидација</p>	Центар за акредитацију	репрезентативна УП, МЕРР, НСЗ	2009 - 2010.

			Акредитован одређени број програма			
	• Успостављање система за контролу квалитета у области образовања и обука одраслих	20. Израда методологије за евалуацију, односно формалну процену реализације програмских, институционалних, социјалних и индивидуалних циљева и исхода програма образовања и обуке	Направљена методологија за евалуацију реализације програмских, институционалних, социјалних и индивидуалних циљева и исхода програма образовања и обуке	МП, Агенција за стручно образовање и образовање одраслих	МЕРР	2010.
		21. Систематско спровођење евалуације, односно формалне процене реализације програмских, институционалних, социјалних и индивидуалних циљева и исхода програма образовања и обуке	Евалуација се систематски остварује	Завод за вредновање квалитета, МП, Агенција за стручно образовање и образовање одраслих		2010.
	• Формирање организационо-институционалне и кадровске основе система саветовања и вођења у области образовања и учења одраслих	22. Развијање система саветовања и вођења у области образовања и учења одраслих и оснивање центара за саветовање и вођење у 5 + 3 центра за континуирано образовање одраслих	Развијен систем саветовања и вођења у области образовања и учења одраслих, обављен мониторинг и консолидација Основани центри за саветовање и вођење у области образовања и	МП, Агенција за стручно образовање и образовање одраслих	МЕРР	2009 - 2010.

			учења одраслих у пет плус три центара за континуирано образовање одраслих, који су у функцији			
--	--	--	---	--	--	--

3. Процена потребних финансијских средстава за реализацију активности предвиђених Стратегијом

Елементи из Акционог плана	Процена потребних финансијских средстава изражена у еврима	
	Припрема и огледна реализација 2009.	Функционисање 2010.
1. Израда законске регулативе за оснивање и успостављање рада Националног савета за стручно образовање и образовање одраслих и отпочињање рада тог савета	9.585	12.780 ⁸
2. Припрема и усвајање Стратегије развоја социјалног партнерства у области стручног образовања и образовања одраслих	4.100 ⁹	
3. Израда законске регулативе за оснивање локалних савета за развој људских ресурса и успостављање локалних савета за развој људских ресурса (пет плус пет)	7.100	7.500
4. Припрема и доношење закона о образовању одраслих и одговарајућих подзаконских аката	2.000 ⁹	
5. Формирање групе за образовање одраслих у Министарству просвете, као и у Министарству економије и регионалног развоја	Могућа прерасподела постојећих кадрова (2 групе x 3 особе)	
6. Израда модела и стратегије финансијског управљања институцијама и програмима образовања одраслих (веза IV, 16)	6.637	
7. Формирање стандарда за рад институција и организација у области образовања одраслих и успостављање процедуре акредитације институција и организација у области образовања одраслих	5.850	
8. Мониторинг и консолидација стандарда за рад институција и организација у области образовања одраслих и процедуре акредитације институција и организација у области образовања одраслих		4.600
9. Формирање три нова центра за континуирано образовање одраслих и отпочињање рада центара	108.493 ¹⁰	15.200
10. Развијање планова описмењавања и основног образовања одраслих	12.600	
11. Спровођење планова описмењавања и основног образовања одраслих		53.800
12. Развијање стандарда основног образовања	30.381	

⁸ Процена потребних финансијских средстава за израду законске регулативе за оснивање и успостављање рада НССО-а, у истом износу, наведена је и у Акционом плану за спровођење Стратегије развоја стручног образовања у Републици Србији, с обзиром да је реч о телу чија делатност покрива и област стручног образовања и област образовања одраслих. Реч је дакле о истим, а не о додатним средствима.

⁹ Средства се обезбеђују из IPA 2007

¹⁰ Средства потребна за даљи рад предвиђена су из сопствених извора

одраслих и тестова за проверу њихове испуњености		
13. Развој програма припреме одраслих за досезање стандарда основног образовања одраслих и огледна реализација програма	75.911	43.400
14. Развој методологије за интегрисање програма стручног образовања у програме основног образовања одраслих (програми функционалног основног образовања) и отпочињање њихове реализације	38.250	103.000
15. Развој модуларних програма стручног образовања одраслих на основу истраживања потреба тржишта рада и њихова континуирана реализација	48.750	61.023
16. Развијање система финансирања образовања одраслих и пројектовање процедуре успостављања његовог функционисања	3.600	
17. Развијање стандарда за: програме; наставнике, инструкторе и организаторе образовања и обука; наставу; оцењивање и евалуацију, мониторинг и консолидацију стандарда	19.125	13.500
18. Формирање центра за акредитацију носилаца програма и програма	30.800 ¹⁰	50.100
19. Развијање методологије за акредитацију програма образовања одраслих и процедуре за акредитацију, мониторинг и консолидација методологије и процедуре	7.650	5.400
20. Израда методологије за евалуацију, односно формалну процену реализације програмских, институционалних, социјалних и индивидуалних циљева и исхода програма образовања и обуке		20.400
21. Систематско спровођење евалуације, односно формалне процене реализације програмских, институционалних, социјалних и индивидуалних циљева и исхода програма образовања и обуке		18.300
22. Развијање система саветовања и вођења у области образовања и учења одраслих и оснивање центара за саветовање и вођење у 5 + 3 центра за континуирано образовање одраслих	78.750	93.000
Укупна процена потребних финансијских средстава	489.582	502.003

Скраћенице:

МП	-	Министарство просвете
МРСП	-	Министарство рада и социјалне политике
МЕРР	-	Министарство економије и регионалног развоја
МНТР	-	Министарство за науку и технолошки развој
НПС	-	Национални просветни савет
НССО	-	Национални савет за стручно образовање и образовање одраслих (предлог да се оснује)
МФ	-	Министарство финансија
УП	-	Унија послодаваца
ПК	-	Привредна комора
НСЗ	-	Национална служба за запошљавање
ЗУОВ	-	Завод за унапређивање образовања и васпитања
МОиС	-	Министарство омладине и спорта
СЕС	-	Социјално - економски савет Републике Србије